

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

MLL Pyhjärven Paikallisosasto

Perhekahvila Juttutupa tukemassa vanhemmuutta

Hanna Harjula

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 04/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Hanna Harjula	Sivumäärä 30+7
Työn nimi MLL Pyhäjärven Paikallisosasto: Perhekahvila Juttutupa tukemassa vanhemmuutta	
Ohjaava opettaja Sanna Lukkarinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja MLL Pyhäjärven Paikallisosasto	
Tiivistelmä <p>Tutkimuksen aiheena on Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Pyhäjärven Paikallisosaston perhekahvilatoiminnan tutkiminen kävijöiden ja perhekahvilan ohjaajan osalta. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka Perhekahvila Juttutupa on onnistunut tukemaan vanhemmuutta.</p> <p>Yhteistyötä opinnäytetyötä tehdessäni tein Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pyhäjärven Paikallisosaston kanssa. Työn tulokset ovat hyödyllisiä perhekahvilatoiminnan tämän hetkisen tilanteen kartoittamisen sekä sen kehittämisen kannalta.</p> <p>Aineisto tutkimukseen on kerätty syksyllä 2010 ja keväällä 2011. Aineistonkeruumenetelminä käytin havainnointia, kyselyä sekä haastattelua. Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen.</p> <p>Tutkimuksen avulla sain selville, että perhekahvilaan osallistujat ovat melko tyytyväisiä järjestettyyn toimintaan. Sekä ohjaaja että kävijät toivoivat toiminnalle vakituista ohjaajaa. Perhekahvilatoiminta nähtiin positiivisena asiana Pyhäjärvellä ja sen toivottiin jatkuvan myös tulevaisuudessa.</p> <p>Tärkeimpinä syinä osallistumisessa perhekahvilatoimintaan oli vanhempien saama vertaistuki, uusien kontaktien saaminen paikkakunnalla ja vaihtelu arkeen. Hyöty lapsille perhekahvilatoiminnasta on toisten lasten seura ja sosiaalisten taitojen kehittyminen leikin ohessa.</p>	
Asiasanat <p>perhekahvilatoiminta, vertaistuki, yhteisöllisyys, vanhemmuus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, äitiys</p>	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Hanna Harjula	Number of Pages 30+7
Title Mannerheim League for Children Welfare Pyhäjärvis local unit: Familycafe Juttutupa supporting parenthood	
Supervisor Sanna Lukkarinen	
Subscriber and/or Mentor Mannerheim League for Children Welfare Pyhäjärvis local unit	
Abstract <p>Studying the Mannerheim League for Children Welfare Pyhäjärvis local unit Family-cafe operation on opinions of participants and tutor of the cafe. Purpose of this study was to declare how Familycafe Juttutupa has been able to support parenthood.</p> <p>This thesis has been done in collaboration with Mannerheim League for Children Welfare Pyhäjärvis local unit. Results of this study have been beneficial in solving where the familycafe operation is now and how to develop it the future.</p> <p>Material for this research has been collected during fall 2010 and spring 2011. Data was collected by observing, interviewing and using a question form. The research is qualitative.</p> <p>Research shows that the family-cafe participants are quite content with the activity the cafe provides. Both, the tutor and the participants are wishing to have a more permanent tutor. The familycafe was seen as positive activity in Pyhäjärvi and was wished to continue in the future.</p> <p>Most important reason to participate in the familycafe activities was the peer support of other parents, forming new contacts and alteration to everyday routines. To children most important benefit of the familycafe activity is the company of other children and developing social skills through play.</p>	
Keywords familycafe activities, peer support, community, parenthood, the Mannerheim League for Children Welfare, maternity	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TEOREETTISTA TAUSTAA	6
2.1 Vanhemmuus	6
2.2 Äitiys	9
2.3 VERTAISTUKI JA Yhteisöllisyys	10
2.4 Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilatoiminta	12
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
3.1 Kvalitatiivinen tutkimus	15
3.2 Tutkimuskysymykset	16
3.3 Aineiston keruu	16
3.3.1 Menetelmät	16
3.3.2 Aineiston laajuus	19
3.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	19
4 TULOKSET	21
4.1 Yleistä	21
4.1.1 Ohjaaja	21
4.1.2 Tilat	22
4.1.3 Budjetti	22
4.1.4 Ohjaajan parannusehdotukset	22
4.2 Osallistujat	23
4.2.1 Osallistujien taustatiedot	24
4.2.2 Tiedottaminen	25
4.2.3 Mukanaolon perusteet	25
4.2.4 Toiminnan jatkamisen tarpeellisuus	26
4.2.5 Osallistujien toiveet ja parannusehdotukset	27
4.2.6 Osallistujien aktiivisuus ja mahdollisuus toimia perhekahvilan vetäjänä	27
5 POHDINTAA JA TULOSTEN YHTEENVETO	28
5.1 Tulosten yhteenveto	28
5.2 Pohdinta	29
LÄHTEET	31
LIITTEET	33

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheeksi valitsin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pyhäjärven Paikkalisosaston toiminnan tutkimisen. Halusin kiinnittää huomiota työssäni siihen, kuinka perhekahvilatoiminta Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestämänä tukee vanhemmuutta Pyhäjärvellä. Muita vanhemmuutta tukevia toimia valtakunnallisesti ovat neuvolat, perheneuvolat, sosiaalitoimen perhetyöntekijät sekä muut kolmannen sektorin järjestämät palvelut. Vanhemmuuden tukemiseen ennaltaehkäisevässä merkityksessä on mielestäni käytettävissä liian vähän resursseja, ainakin omalla kotipaikkakunnallani Pyhäjärvellä.

Aihetta ei ole tiettävästi tutkittu aiemmin Pyhäjärvellä. Samantyyppisiä tutkimuksia on tehty muilla paikkakunnilla esimerkiksi Mari Pietarilan ja Tiina Wennströmin opinnäytetyö Kahvia ja juttuseuraa 11/09, joka tutkii Haapaveden kotiäitien ja -isien kokemuksia vertaistukitoiminnasta. Heidän tutkimuksessaan keskitytään tutkimaan perhekahvilatoimintaa ja seurakunnan perhekerhoa ja vertailemaan näitä toimintoja keskenään.

Perhekahvilassa kävijöille tekemäni kyselyn avulla selvitin tyytyväisyyttä ja parannusehdotuksia järjestettävään toimintaan. Toiveena oli myös selvittää syitä, miksi toimintaa olisi tärkeää jatkaa tulevaisuudessakin. Aihetta on tärkeä tutkia Pyhäjärvellä, koska perhekahvilan pyörittäminen on ollut välillä vaakalaudalla vakinaisen vetäjän puuttuessa. Olisi harmillista, jos perhekahvilan toiminta lakkautettaisiin, sillä Pyhäjärvellä on lisäksi vain seurakunnan perhekerho, josta vanhemmat voivat saada samantyyppistä vertaistukea. Seurakunnan perhekerhon ulkopuolelle jäävät ne, jotka eivät kuulu luterilaiseen kirkkoon tai eivät halua osallistua toimintaan, johon sisältyy uskonnollista sisältöä. MLL on puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton järjestö, joten perhekahvilan aikana ei järjestetä puoluepoliittisia tai uskon harjoittamiseen liittyviä tilaisuuksia (Perhekahvilaopas 2004, 6).

Valitsin tutkimuksen aiheeksi perhekahvilatoiminnan tutkimisen Pyhäjärvellä, koska olin heti aihevalintaa miettiessäni kiinnostunut tutkimaan perheille suunnattuja palveluita, joita kotipaikkakunnallani on tarjolla. Projektioipintojeni aikana sain mahdollisuu-

den osallistua perhekahvila Juttutuvan suunnitteluun, järjestämiseen ja ohjaamiseen, joten aihe oli sitä kautta ennestään tuttu. Olin myös osallistunut aiemmin asiakkaana lasteni kanssa perhekahvilatoimintaan sinä aikana, kun olin kotiäitinä.

Teoriaosuudessa käsittelin vanhemmuutta ja siihen liittyviä haasteita. Hukassa oleva vanhemmuus puhuttaa ja herättää ajatuksia. Koska suurin osa perhekahvilassa kävijöistä ovat olleet pääasiassa äitejä, käsittelen teoriaosuudessa lyhyesti myös äitiyttä. Olen kerännyt tietoa myös vertaistuen merkityksestä ja yhteisöllisyydestä. Ajankoh- taista teoreettista taustaa olen kerännyt Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvi- latoiminnasta ja sen päämääristä ja toimintaperiaatteista.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pyhäjärven paikallisosaston toimintoina heillä on tällä hetkellä perhekahvila Juttutuvan järjestäminen sekä Pyhäjärvellä järjestettävän venäjän kielen Karkusha-kerhon tukeminen. Karkusha kerho toimii samalla periaat- teella kuin perhekahvila. Erottavana tekijänä on, että osallistuvien äitien kotikielenä on venäjän kieli.

2 TEOREETTISTA TAUSTAA

2.1 Vanhemmuus

Vanhemmuus on yksi teema, jota halusin käsitellä opinnäytetyössäni. Opinnäytetyöni yhtenä päätavoitteena on tutkia, kuinka Mannerheimin lastensuojeluliiton Pyhjärven Paikallisosaston järjestämä perhekahvila Juttutupa on onnistunut vanhemmuuden tukemisessa.

Vanhemmuus sanana viittaa molempien vanhempien merkitykseen ja läsnäoloon. Vanhemmuudesta puhuminen kenties häivyttää sitä merkityksellistä seikkaa yhteiskunnassamme, että äidit ja isät toimivat eri tavalla. (Jokinen 2005, 129.) Sukupuolten erot näkyvät myös sanastossa, ennen puhuttiin isästä ja äidistä, joilla molemmilla on eri työtehtävät perheessä. Selkeän työnjaon kadottua alettiin puhua vanhemmista. Sanan *kasvatus* tilalle tuli *vanhemmuus*. (Envall 2005, 128.)

Terveysten ja hyvinvointilaitoksen (THL:n) tuoreen tutkimuksen mukaan alle 9-vuotiaiden lasten vanhemmista yli puolet on huolissaan omasta jaksamisestaan vanhempana. Noin kolmannes vanhemmista on huolissaan yhteisen ajan riittämättömyydestä lapsen kanssa, omista vanhemmuuden taidoistaan ja maltin menettämisestä riitatilanteissa. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vanhemmat saivat harvoin apua vanhemmuuteen liittyviin huoliin, joita olivat erityisesti yksinäisyys, parisuhdeongelmat, lähisuhdeväkivalta sekä päihde- ja mielenterveyden ongelmat. Vanhemmuuden huolia ei useimmiten tunnisteta lapsiperheille suunnatuissa palveluissa. (Terveysten ja hyvinvointilaitos 2011.)

Tutkimusprofessori Marja-Leena Perälä THL:sta toteaaakin, että tarvittaisiin keinoja, joilla vahvistetaan vanhemmuutta ja ehkäistään huolten ja ongelmien kasautumista, ennakoidaan ongelmien kehittymistä ja tunnistetaan ne varhain. Painopiste palveluissa tulisi olla ehkäisevässä työssä sekä palvelujen tuottajien tavoitteellisessa yhteistyössä. Tutkimusaineiston vastaukset on kerätty vuonna 2009 noin tuhannelta alle 9-vuotiaan lapsen vanhemmalta ja noin tuhannelta työntekijältä terveys-, sosiaa-

li- ja opetustoimesta. Tutkimuksen tulokset ovat osa Suomen Akatemian rahoittamaa ja THL:n toteuttamaa Lapsiperheiden palvelujen yhteensovittaminen ja johtaminen (LapsYTY) -tutkimushanketta. LapsYTY-hankkeen raportti ilmestyy keväällä 2011. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2011.)

Hukassa olevasta vanhemmuudesta kuullaan nykyään puhuttavan usein. Sosiologi Riitta Jallinojan (2004) teos käsittelee lasten ja nuorten pahoinvointia. Lasten ja nuorten pahoinvoinnin syyt johtavat useasti vanhempiin ja hukassa olevaan vanhemmuuteen. Hukassa oleva vanhemmuus on seurausta Jallinojan (2004, 88) mukaan työn-arkomaniasta, ylläpidettävyydestä, välinpitämättömyydestä, yksinhuoltajuudesta, uusperheisyydestä, köyhyydestä ja vanhempien päihdeongelmista. Myös erinäiset yhteiskunnalliset tekijät luovat ongelmia vanhemmuuden tehtävien hoitamiseen. (Jokinen 2005, 122-123.)

Erityisesti nuoret lapsiperheet elävät vaatimusten ristitulella. Vanhempien on ja kaannuttava moneksi, jotta ehtisi ja jaksaisi revetä kaikkeen: työhön, vanhemmaksi ja kodinpitäjäksi. Työ voi antaa vaihtelevaa rytmiä elämään ja etäisyyttä lapsiperheen arkeen, jolloin jaksaa kotona paremmin. Toisaalta työ voi käydä niin kuluttavaksi, ettei kodin arjesta jaksakaan enää löytää ilonaiheita (Lapsen maailma 9/2010, 26-29.)

Jokinen (2005, 124) on haastatellut tutkimuksessaan niin sanottuja ruuhkavuosia eläviä naisia ja miehiä hukassa olevasta vanhemmuudesta. Kaikki naispuoliset haastateltavat tunnustivat ja arvioivat hukassa olevan vanhemmuuden diskurssia. Kaksi miespuolista kertojaa ei ollut kuullutkaan termistä ”hukassa oleva vanhemmuus”. Muutama mieskertoja tunnusti väitteen, mutta ei ollut siitä erityisesti mitään mieltä. (Jokinen 2005, 124.)

Markku Envall (2005) on oivaltanut teoksessaan, että vanhemmuus on vaatimuksiltaan niin suuri urakka, että sen jaksaa tehdä vain paloittelemalla eli keskittymällä siihen jaksoon, joka kulloisessakin lapsen kehitysvaiheessa on käsillä. Lapsen tai lasten tulevien vaiheiden murehtiminen on vain voimien ja ajan tuhlausta. (Envall 2005, 79.) On totta, että vaippaikäisten vanhemmilla on erilaiset ongelmat ja tarpeet, kuin esimerkiksi murrosikäisten lasten vanhemmilla.

Kirsi Hiilamon (toim. 2003) *Elämän ruuhkavuodet* –kirjaan on koottu persoonallisia kertomuksia vanhemmuudesta.

”Kymmenentuhatta säikeistöä. Satatuhatta valvottua yötä. Tuhatmiljoonaa korvatulehdusta. Biljoonatriljoonaa väsynyttä askelta. Me olimme mieheni kanssa niin hupsuja, että valvoimme aina yhdessä. Toinen kantoi vauvaa ja toinen valvoi myötätunnosta. Rationaaliset vanhemmat valvovat ja hoitavat lasta vuorotellen, silloin toinen saa nukkua ja levätä. Mutta kaksikymmentäviisi vuotta myöhemmin minä muistan juuri sen, että me teimme kaiken yhdessä. Ehkäpä se ei sittenkään ollut niin hölmöä. Minulle merkitsi paljon, etten ollut enää yksin. Ensimmäisessä avioliitossani olin käytännössä yksinhuoltajan asemassa: ypöyksin säkkipimeässä väsymyksessä lapsen ja kaiken vastuun kanssa. Nyt minun mieheni tuki minua. Osasin totisesti arvostaa sitä toisenlaisen kokemuksen antamaa taustaa vasten.” (Koivunen 2003, 10.)

Elämä on todellisuudessa raadollista, eikä vanhemmuus ole vain hymyilyä ruusunpunainen röyhelöihin puettu vauva sylissä. Vanhemmuus on toki yhteisyydestä syntynyttä perheen sisäistä tietoa ja ymmärrystä sekä kiinnittymistä johonkin keskellä maailman kaaosta. Valitettavasti vanhemmuus voi olla myös toisenlaisia asioita, kuten voimme uutisista lukea:

- valvomista aamuun hädissään tietämättä, missä lapsesi on
- murrosikäisen raivon kohtaamista
- hapuilemista polulla autistisen lapsen sieluun
- raiskatuksi tulleen tytön lohduttamista
- tapaamisoikeudesta taistelua
- lapsesi kiusaajan vanhempien kohtaamista
- tiedostamista, kuinka avioeroprosessissa väkisin kaapatun lapsen mielenterveys tuhoutuu
- vierailu henkirikoksesta tuomitun lapsesi luona vankilassa
- itkua viinilasin äärellä abortoidun lapsesi vuoksi
- valvomista lapsesi sängyn vierellä syöpäosastolla
- lapsesi puolustamista oikeudessa
- vuoteen puhdistamista oksennuksesta ensikännin jälkeen
- lapsesi viemistä väkisin huumevieroitukseen

- lapsesi lohduttamista, kun hänen paras ystävänsä on tehnyt itsemurhan. (Koivunen 2003, 13-14.)

Hannele Koivunen (2003, 17) kiteyttää hyvin vanhemmuuden teoriaa; kasvatusteoriat ja oppineisuus karisivat elämän varrella ja tilalle tulivat ainutkertaiset muistot lapsista ja lasten ikiomasta elämästä, jotka eivät sopineet oppikirjojen sivuille. Vanhemmuus on ainutkertainen käytännön todellisuus jokaisen lapsen ja hänen vanhempiansa kohdalla. Vanhemmuus ei ole teoriaa, eikä se ole vain määräaikainen projekti. Lasten kanssa elämässä on mahdollista oppia asioita, joita ei voi oppia muilla tavoilla.

2.2 Äitiys

Kirjailija Tuula Vainikainen sanoo lehtiartikkelissa, jossa hän pohtii äitiyttä seuraavaa: *”Nykyään on paljon tutkimustietoa esimerkiksi lasten varhaisen vuorovaikutuksen tärkeydestä ja hyvästä äitiydestä. Mutta halaukset eivät olleet aikaisemmin tapana, tapa on tullut meille muualta. Huolenpito oli sitä, että ruokaa oli pöydässä ja katto pään päällä. Ei evakkoreessä ollut aikaa suostutteluun.”* (Lapsen maailma 5/2010, 38.)

Äitiyden haasteet ja vaatimukset ovat muuttuneet entisajoista tähän päivään. Entisaikoina äideillä oli vähemmän tietoa varhaislapsuuden merkityksestä lapsen kehitykselle. Siitä syystä äideillä oli vähemmän vaatimuksia kasvatuksen ja oman äidin roolinsa suhteen nykypäivään verrattuna. Nykyään äideillä on enemmän tietoa siitä, kuinka tärkeää heidän hoivansa ja läsnäolonsa on lapselle. Äitinä olemisen paineet ovat kovat ja joskus se voi johtaa siihen, että vanhemmuus tuntuu ilottomalta ja rasakalta suorittamiselta. Äitinä saatamme pyrkiä toteuttamaan yhteiskunnasta tai lapsuudenperheestä omaksuttuja normeja sen sijaan, että etsisimme omat vahvuutemme omassa elämäntilanteessamme olla äiti. (Juusola 2009, 130.)

Mervi Juusola (2009) puhuu teoksessaan levottomasta äitiydestä, repaleisista päivistä, unen puutteesta, äitien kiireisestä elämänrytmistä ja *”mikä minusta tulee isona”* -ahdistuksesta. Myös masennus, syömishäiriöt ja maksuvaikeudet ovat ongelmia, joiden kanssa monet äidit painivat. Oman lapsen joutuminen koulukiusatuksi ja lapsen

mahdolliset oppimisvaikeudet painavat äitien mieltä. On huolestuttavaa, että uupumuksesta, masennuksesta, ahdistuksesta ja unettomuudesta on tullut aivan tavallisia naisten ja äitien vaivoja, joista puhutaan kuin flunssasta tai kuukautisista. (Juusola 2009, 7-8.)

Äitinä olo vaatii jatkuvaa läsnäoloa; niin henkisesti kuin fyysisestikin. Läsnäolon vahvistaminen on tärkein avain taistellessa väsymystä vastaan. Hokemaa *”ole läsnä lapsillesi”*, ei ole yksinkertaista toteuttaa. Aivot ovat ylikuormitetut ajatuksilla, koska yhteiskuntamme jatkuvasti kiihtyvä tempo pakottaa tekemään ajatustyötä kaiken aikaa. Juusola (2009) toteaa, että ajatukset harhailevat menneessä ja huolehtivat tulevasta. Ajatukset tuhlaavat energiaasi olla läsnäoleva äiti. (Juusola 2009, 116-117.)

Aitoa ja kestäväää energiaa on mahdollista saada keskittymällä elollisiin nautintoihin: hyvien ystävien tapaamiseen, yhteisöllisyyteen, parisuhteen vahvistamiseen, läsnäolevaan vanhemmuuteen ja luonnossa liikkumiseen sen sijaan, että etsisimme täytettyä elämäämme elottomista asioista, kuten televisiosta, sohvan nurkasta, suklaalevyistä tai kuntosalin laitteista. (Juusola 2009, 119.) Äiti-identiteetti saa vahvistusta, kun nainen keskittyy puunsa runkoon: perusturvallisuuteen ja itsearvostukseen (emt. 2009, 129). Luonnollinen seuraamus siitä, kun äiti voi hyvin on, että se heijastuu arjen hyvinvointina myös muille perheenjäsenille.

2.3 Vertaistuki ja yhteisöllisyys

Perhekahvilatoimintaan osallistuminen on monelle vanhemmalle tärkeää juuri vertaistuen saamisen kannalta. Perhekahvilat ovat paikkoja, joissa on mahdollista tutustua samassa elämäntilanteessa oleviin ihmisiin (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011). Vertaistuki on samankaltaisessa elämäntilanteessa elävien ihmisten välistä vuorovaikutusta, joka tuo helpotusta omien ratkaisujen tekemiseen ja virkistää samalla arkielämää (Perhekahvilaopas 2004, 8).

Suomen Mielenterveysseuran kartoittamien kokemusten yksinäisyydestä löytyi monia syitä, kuten vieraantuminen muista perheenjäsenistä, muutto vieraaseen maahan tai

paikkakunnalle, ujous ja vaikeus lähestyä toisia ihmisiä sekä ulkopuolisuuden tai erillisuuden tunteet yhteisössä. Kartoituksen mukaan yksinäisyys aiheuttaa ahdistusta, arvottomuutta ja turvattomuuden tunnetta. Kriisin kohdatessa yksinäinen on todella yksin. (Juusola 2009, 104.) Kotiäitinä tai -isänä voi kohdata joskus yksinäisyyden tunteen, vertaistuki ja yhteisöllisyys ovat lääkkeitä yksinäisyyttä vastaan.

Ympäröivä maailma ei tee välttämättä äidin itsearvostuksesta ja ryhmiin liittymisestä helppoa, mutta ei silti kannata jäädä täysin ulkopuolelle. Johonkin yhteisöön kuuluminen on tärkeä voimavara koko perheelle; sekä äidille itselleen että myös lapsen kehitykselle. (Juusola 2009, 113.) Juusola (2009, 106) kertoo hiekkalaatikon äitirinkiin liittymisen vaikeudesta:

”kammosin vapaa-ajallani äitien välistä ystävyyttä. Työssäni olin ulospäin suuntautunut, rohkea ja hyvin verkostoitunut, mutta hiekkalaatikon äitirinkiin liittyminen oli minulle ylivoimaista. Tein tietoisin päätöksen ryhtyä yhteisöllisemmäksi... ..minulla on oltava pokkaa kerätä laumaa ympärilleni, kutoa kollektiivista turvaverkkoa. Ei ole normaalia, että kriisin keskellä ei ole ketään, kenelle voisi soittaa ja kertoa, miltä ihan totta puhuen tuntuu.”

Itsekin olen huomannut yksinäisyyden vievän helposti mennessään, jos on pitkiä aikoja lapsen kanssa kahdestaan ilman sosiaalista kanssakäymistä muiden aikuisten kanssa. Omien kokemuksieni mukaan ryhmiin liittyminen voi olla vaikeaa ja ulkopuoliseksi jäämisen pelko voi estää osallistumasta johonkin vertaistuen tai yhteisöllisyyden muotoon.

Helena Isosalo, joka toimii Ylivieskan terveydenhoitajana, toteaa äitipiirien antamasta vertaistuesta seuraavasti: *”Vertaistuki on huipputuki. Usein se on tärkeämpää kuin meidän antama tuki”*. Hän kuvailee ryhmästä saatavaa tukea äideille korvaamattomaksi. (Vieskalainen.fi 12/11/2009, 5.)

”Yhteisöllisyydestä tehdään nykyään iso juttu. Eihän se ole mitään muuta kuin yhdessä olemista”, sanoo sosiaalikasvattaja Ville Turkka. Ilkka ja Ville Turkan kirjassa Icehearts – Joukkue kasvun tukena kuvaillaan hyvin vertaistuen vaikutusta syrjäytymisen ehkäisyssä: *”Kun syrjäytyminen on tapahtunut, se on jo vienyt ihmisen sydämen kauaksi siitä, mitä yhteiskunta pitää oikeana. Yhteiskunnan silmin katsoen ja*

käsin tuntien sydän on alkanut jäähtyä ja lopulta jäätyy, koska se ajautuu liian kauaksi auringosta, laeista ja säännöistä. Voi! Ei sydän jäädy, jos sitä koko ajan seuraa toinen, joka välittää, tukee ja pitää huolta.” (Lapsen maailma 4/2009, 8-9.)

Ilman yhteenkuuluvuuden ja yhteen hiileen puhaltamisen tunnetta ihmisillä ei ole yhteisöllistä elämää eikä sen tuomaa turvaa ja merkitystä. Yhteisöllisen elämän voimavarat löytyvät yhteisyydestä, yhteenkuuluvuudesta, tuesta ja rajoista, merkityksellisyydestä sekä identiteetistä. Ilman näitä elämämme ei voi olla sosiaalisesti kestävä. (Lähteenoksa 2008, 116.) Kuulumalla johonkin yhteisöön voimme luoda ympärillemme yhteisvastuullisen turvaverkon, vaikka ympärillämme ei olisi sukulaisia tai ystäviä lähipiirissä (Lähteenoksa 2008, 117).

2.4 Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilatoiminta

Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimintalinjana on olla avoin, vaikuttava ja valtakunnallinen kansalaisten järjestö, joka toimii lasten, nuorten ja lapsiperheiden oikeuksien ja etujen hyväksi. Tehtävänä on edistää lapsen ja nuoren kasvua, sekä tukea heitä heidän elämänsä eri vaiheissa. MLL:n päämääriin lukeutuvat lapsen osallisuus ja näkyvyys yhteiskunnallisena jäsenenä, turvallinen ja onnellinen kasvuympäristö, vanhemmuuden ja kasvatustyön tukeminen ja arvostaminen, vapaaehtoistyö sekä toisten auttaminen ja välittäminen ja lapsuuden tueksi vahvistuva sukupolvien ketju. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011, viitattu 15.4.2011.)

Päämääriin yritetään vaikuttaa erilaisin toimintamuodoin ja projektien avulla. Päämäärät ovat sidoksissa myös MLL:n arvojen ja toimintamuotojen kanssa ja ne luovat vahvaa tukiverkostoa lapsiperheiden tueksi. MLL:n arvoihin lukeutuvat seuraavat asiat: lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisyys, suvaitsevaisuus ja ilo. Kaikki nämä asiat tulisi löytyä jokaisen lapsen, nuoren ja perheen arvoista ja elämästä. Toimintaperiaatteiksi lukeutuvat lapsen näkökulman huomioon ottaminen, vapaaehtoisten ja ammattilaisten kumppanuus, tekemisen riemu, avoimuus, yhteistyöhakuisuus, näkyvyys, riippumattomuus ja hyvä talouden hoito. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011, viitattu 15.4.2011.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL:n) järjestämiä perhekahviloita on ympäri Suomea yli 400. Kaikki lapsiperheet ovat tervetulleita perhekahvilaan. Vanhempien oma-aloitteisuus on tärkeässä osassa perhekahvilatoiminnan syntymisessä paikkakunnalla ja toimintaa pyöritetään useimmiten vapaaehtoisvoimin. MLL:n perhekahvila tarjoaa vanhemmille tukea, tietoa ja toimintamahdollisuuksia sekä paikan, jossa voi tutustua samassa elämäntilanteessa oleviin ihmisiin. Perhekahvilat avaavat samalla lapsille mahdollisuuden saada leikkiseuraa ja mukavaa tekemistä oman ikäisten lasten kanssa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011, viitattu 22.3.2011.)

Useimmiten Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistykset pitävät yllä lapsiperheiden kohtaamispaikaksi tarkoitettua perhekahvilaa. Toiminnasta vastaa yhdistyksen hallitus. Perhekahvilassa vanhemmat tapaavat toisiaan, jakavat kokemuksiaan ja vaihtavat kuulumisia toisten vanhempien kanssa. Perhekahvilan tarkoitus on edistää yhteisöllisyyttä, osallisuutta sekä olla perheiden yhteisen toiminnan ja vertais-tuen paikka. Oleellisesti perhekahvila tuo vahvuutta vanhemmuuteen. (Perhekahvilaopas 2004, 5.)

Perhekahvila on yleensä avoinna kerran viikossa kahdesta kolmeen tuntiin. Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistykset järjestävät toimintaa vanhempien aloitteesta ja alueen tarpeeseen pohjaten. (Perhekahvilaopas 2004, 5.) Perusideana on tukea vanhemmuutta. Vanhemmuudesta nauttii enemmän ja arjessa jaksaa paremmin, kun ei jää arjen pulmien kanssa yksin (emt. 2004, 5).

Perhekahviloiden toimintaperiaatteet ovat joustavia. Kahvilan toimintaan osallistuminen voi auttaa esimerkiksi uudelle paikkakunnalle muuttavia perheitä tutustumaan alueen lapsiperheisiin. Perhekahvilan toimintamahdollisuudet sopivat lapsille ja vanhemmille, mutta myös isovanhemmille ja muille lasta hoitaville perheenjäsenille. (Perhekahvilaopas 2004, 5.)

Perhekahvilan toimintaa ohjaa Mannerheimin Lastensuojeluliiton valtakunnalliset yhteiset toimintatavat. MLL:n arvoista yhteisyys, avoimuus ja osallisuus toteutuvat perhekahvilan käytännön toiminnassa. MLL on puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton järjestö, joten perhekahvilan aikana ei järjestetä puoluepoliittisia tai uskon harjoittamiseen liittyviä tilaisuuksia. (Perhekahvilaopas 2004, 6.)

Perhekahvilatoiminnan perusperiaatteet luetellaan Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilaoppaassa seuraavasti:

- Perhekahvilan toiminta suunnitellaan siten, että tarjolla on vanhempien ja lasten yhteistä toimintaa ja toimintaan löytyy tarvittaessa ohjausta.
 - Vierailijoiksi voidaan pyytää kasvatus- ja muiden alojen asiantuntijoita.
 - Perhekahvilassa tulee olla toiminnan mahdollistavaa materiaalia ja leluja.
 - Perhekahviloiden kautta on mahdollista organisoida perheiden yhteistä toimintaa.
- (Perhekahvilaopas 2004, 7.)

Jotta toiminta olisi laadukasta ja tarkoituksenmukaista, tulisi toiminta olla suunnitelmallista ja sillä tulee olla selkeät tavoitteet. Vastuuhenkilöiden ja vetäjien vastuulla on huolehtia perhekahvilan toiminnasta. Vetäjien ollessa motivoituneita ja heidän itse viihtyessään heijastuu se myös perhekahvilassa kävijöiden viihtyvyyteen ja siihen, kuinka tarpeelliseksi toiminta koetaan. Resurssit tulisi ottaa huomioon ennen perhekahvilaa suunniteltaessa ja vastuuhenkilön ja vetäjän voimavaroihin tulisi kiinnittää huomiota. (Perhekahvilaopas 2004, 11.)

Perhekahvilan toiminta perustuu vanhempien saamaan vertaistukeen ja yhdessä-oloon. Perhekahvilaan suunnitellaan vanhempien toiveiden mukaista ohjelmaa. Saatavilla olisi hyvä olla vanhemmuuteen liittyviä kirjoja, lehtiä ja MLL:n julkaisemaa materiaalia, jota on mahdollista tilata MLL:n tilauspalvelusta. Perhekahvilatoiminta on itsessään vertaisryhmätoimintaa, mutta perhekahvilassa jonkun erityisen tarpeen noustessa tietyn aiheen ympärille voidaan perustaa erillinen vertaisryhmä. (Perhekahvilaopas 2004, 8.)

Vanhempien viihtymistä perhekahvilassa voidaan edistää seuraavilla seikoilla:

- Ilmapriiri on hyvä luoda avoimeksi ja tilaa tulee löytyä erilaisille persoonille ja mieliteille.

- Vanhemmilla tulisi olla mahdollisuus keskittyä keskustelemaan muiden vanhempien kanssa. Perhekahvilassa tulee huolehtia siitä, että lapsille on keskustelun aikana erillistä ohjelmaa tai hoitoa.
- Perhekahvilassa on voitava puhua itseään kiinnostavista ja vaikeistakin asioista. (Perhekahvilaopas 2004, 9.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa tulee tarkastella kokonaisuutena (Alasuutari 1995, 28). Kokonaisuutta hahmoteltaessa auttoi aihevalintaan läheisesti liittyvän teoriataustan tutkiminen, perhekahvila-toimintaan tutustuminen ohjaajana ja asiakkaana, havainnointi, ohjaajan haastattelu sekä kyselyt perhekahvilatoimintaan osallistuville.

”Tutkimusongelmakeskeisyys” koskee erityyppisten aineistojen hyödyntämistä sekä niiden työstämiseen sovellettavia analyysitekniikoita. Tutkimuksen kohteena olevia ilmiöitä tulisikin lähestyä tavalla, joka sopii parhaiten kyseisten ilmiöiden jäsentämiseen ja ymmärtämiseen. Tässä valossa perinteiset kysymykset laadullisesta ja määrällisestä aineistosta eivät enää ole metodologisia lähtökohtia ja ongelmia, vaan ne ovat pikemminkin tutkijan tutkimustilanteessa tekemiä valintoja. (Räsänen, Anttila, Melin 2005, 10-11.)

Tutkimuskysymykset muodostuivat selkeämmiksi vasta työni edetessä ja kokonaisuuden hahmottuessa. Minulla oli alussa vaikeuksia saada työ käyntiin liiallisen itsekritiikin vuoksi. Kirjoitettuani jotakin, poistin sen seuraavana päivänä ja niin edelleen. Lopulta pääsin liiallisen kriittisyyden yli ja osasin suhtautua realistisesti omiin kirjoittajan kykyihini. Opinnäytetyö olisikin hyvä ymmärtää opinnäytteeksi, jossa on aina myös vajavaisuuksia ja että tutkimukseni on vain yksi näkökulma valittuun aiheeseen (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2000, 57).

3.2 Tutkimuskysymykset

Heti alussa havainnoinnin yhteydessä minulla ei ollut mielessäni vielä selkeitä tutkimusongelmia tai -kysymyksiä. Ne muotoutuivat vasta työn edetessä kokonaisuudeksi. Tutkimuskysymyksinä ovat seuraavat kohdat: 1.) Pyhäjärven kaupungin perhekahvilatoiminta tukemassa vanhemmuutta. 2.) Perhekahvilan toiminta. 3.) Perhekahvilan kehittämistarpeet ja osallistujien toiveet.

Yhteiskuntatieteellinen tutkimus ei ole vain havainnointia ja löydösten tekemistä. Tutkimus ei vastaa vain mitä -kysymyksiin, vaan ainakin yhteen miksi -kysymykseen. Aineiston avulla tulee selvittää kyseessä oleva ”mysteeri”. (Alasuutari 1994, 188.) Tutkimuksen edetessä huomasin mielestäni tärkeäksi miksi -kysymykseksi sen, miksi perhekahvilatoimintaa olisi tärkeää jatkaa Pyhjäjärvellä tulevaisuudessakin. Tutkimuskysymyksiin olen vastannut Tulosten yhteenveto -osiossa.

3.3 Aineiston keruu

3.3.1 Menetelmät

Tutkimuksissa käytettävien menetelmien ja aineistojen valikoima on ajan myötä sekä monipuolistunut että eriytynyt. Metodologiset näkemyserot ja kiistat ovat olleet esillä sosiaalitieteellisessä keskustelussa. Pahimmillaan metodologiset jännitteet vaikuttavat tutkimusasetelman muotoiluun, jolloin tutkimuskohteelle esitettävät kysymykset valitaan ensi sijassa omaksuttujen kriteerien valossa eikä tutkimusasetelman tai -ongelman perusteella. Tutkijan kiinnittyminen tiettyyn menetelmään ei voi olla tutkimuksen lähtökohtana. (Räsänen, Anttila, Melin 2005, 9-10.) Alussa mietin aineiston keräämistä kerronnallisella tavalla kirjoittamalla perhekahvilaan osallistuvilla vanhemmilla tarinoita, mutta halusin pitää aineistonkeruun melko yksinkertaisena ja vastaamisen siihen mahdollisimman vähän aikaa vievänä, joten päädyin perinteiseen kyselykaavakkeeseen.

Aineistonkeruumenetelmäksi valitsin lopulta havainnoinnin ja kyselyn sekä ohjaajan haastattelun. Kyselyn keräsin perhekahvilassa kävijöiltä kahtena eri perhekahvila kertana. Ensimmäisellä kerralla vastaajia oli vain yksi vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Aineiston keruu kyselyn avulla ja havainnointi toteutui Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pyhjärven paikallisosaston perhekahvila Juttutuvassa. Havainnoin perhekahvilatoimintaa ennen kyselyiden tekemistä osallistumalla ohjaajana muutamana kertana perhekahvilatoimintaan marraskuun 2010 aikana. Ohjaajan haastattelu tapahtui maaliskuussa 2011 ennen perhekahvilan aloitusaikaa. Kyselyn toteutin kahtena eri perhekahvila kertana maaliskun ja huhtikuun 2011.

Havainnoinnin avulla voidaan saada selville tietoa siitä, toimivatko ihmiset niin kuin he sanovat toimivansa. Tieteellinen havainnointi on tarkkailemista. Havainnointi voi olla työläs menetelmä, jonka vuoksi haastattelu ja kysely ovat jossain määrin syrjäyttäneet sitä. Havainnoinnin etuna on, että sen avulla voidaan saada välitöntä ja suoraa tietoa ryhmien, yksilöiden sekä organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnoinnin avulla ryhmää voidaan tarkkailla sen luonnollisessa ympäristössä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 199-200.) Itse käytin havainnointia tutkimukseni alussa tukemaan kyselyistä saatuja vastauksia, enkä kokenut sitä työlääksi. Minulla oli myös kokemusta osallistumisesta perhekahvilatoimintaan ennen tutkimustani, joten jotkin ennakkokäsitykset saattoivat ohjata tutkimustani ja tehdä siitä subjektiivisen.

Havainnoinnista ja osallistumisesta toimintaan sain selville, että avoin keskustelu perhekahvilassa toimii hyvin. Äidit keskustelevat lastenhoitoon liittyvistä asioista ja keskustelunaiheet syntyvät luonnostaan. Muistan ensimmäisen käyntini perhekahvilassa poikani kanssa jännittäneen minua kovasti. Mietin silloin, kuinka pääsen ryhmään sisälle ja tuleeko perhekahvilassa ulkopuolinen olo. Uudet osallistujat otetaan ryhmässä hyvin vastaan ja perhekahvilaan oli mukava tulla uudestaan. Marraskuussa 2010 aikana tarkkailin toimintaa kahdella eri perhekahvilakäynnillä. Keskustelu oli silloinkin vilkasta, joten päätin vertaistuen toteutuvan siinä ryhmässä vanhempien kesken.

Haastattelun tiedonkeruumenetelmänä tekee ainutlaatuiseksi se, että siinä ollaan suoraan kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Suurin etu haastatte-

lussa on sen joustavuus kerättäessä aineistoa. Haastattelu antaa mahdollisuuden tulkita vastauksia enemmän kuin esimerkiksi postikyselyssä. Haastattelutilanne mahdollistaa sen, että haastattelija voi tehdä selventäviä lisäkysymyksiä ja syventää sillä tavoin saatuja tietoja. (Hirsjärvi ym. 2000, 191-192.)

Tutkimuksessani tein haastattelukysymykset perhekahvilan ohjaajalle paperille ja keskustelimme aiheista ennen perhekahvilan aloitusta. Haastattelu oli siis strukturoitu haastattelu eli lomakehaastattelu. Asiat kirjoitettiin ylös sitä mukaan kuin haastattelu eteni valmiiksi tehtyjen kysymysten mukaisesti. Lomakkeessa olleiden kysymysten lisäksi tein vielä joitakin lisäkysymyksiä tarkentaakseni saatuja vastauksia. Haastattelussa saatuja vastauksia tuki myös käymämme puhelinkeskustelut ennen haastattelutilannetta. Aikaa en käyttänyt haastattelutilanteessa paljon, haastattelussa olisi voinut mennä aiheissa syvemmällekin, mutta haastattelutilanne oli hieman kiireinen.

Kyselyn etuna on, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto tehokkaasti ja vähällä vaivalla. Aikataulu ja kustannukset voidaan kyselytutkimuksen avulla suunnitella tarkasti. Kyselyn haittoja taas on, että ei ole mahdollista tietää, kuinka vakavasti, huolellisesti ja rehellisesti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen ja vastanneet kysymyksiin. Väärinymmärryksiä voi tapahtua lomakekyselyssä. Hyvän lomakkeen laatimiseen voi kulua aikaa. (Hirsjärvi ym. 2000, 182.)

Kyselylomaketta laatiessani yritin pitää sen melko lyhyenä ja yksinkertaisena, jotta vastaaminen perhekahvilan aikana olisi mahdollista. Otin huomioon, että vanhempien voi olla vaikea keskittyä vastauksiin lasten hoidon ohessa. Kysely otettiin melko hyvin vastaan. Sain kuitenkin eräältä äidiltä palautetta kyselylomakkeesta ja erityisesti kysymyksestä nro 5, jossa haettiin vastausta siihen mistä perhekahvilaan osallistuja on saanut tiedon MLL:n perhekahvilasta. Hän olisi toivonut kyselyn sisältävän enemmän monivalintakysymyksiä avoimien kysymysten sijaan. Itse päädyin useammin avoimiin kysymyksiin lomakkeessa, jotta en rajaisi vastausvaihtoehtojilla pois mahdollisia muita vastauksia.

3.3.2 Aineiston laajuus

Aineiston laajuus kattaa Pyhäjärven kaupungin perhekahvilassa kävijät. Aineiston laajuutta miettiessäni pohdin alueen laajentamista myös lähipaikkakuntien perhekahviloihin, mutta tajusin sen olevan liian aikaa vievää ja kustannuksiltaan liian kallista. Perhekahvilassa Pyhäjärvellä vastauksia kyselyyn sain 8 kappaletta. Kyselyyn vastasivat ne henkilöt, jotka olivat paikalla niinä kahtena perhekahvilapäivänä, kun keräsin vastaukset kyselyyn. Ensimmäisellä kerralla kyselyyn vastanneita oli yksi ja toisella kerralla vastauksia sain kerättyä 7 kappaletta.

3.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Juhani Pietarisen artikkeli Eettiset perusvaatimukset tutkimustyössä (2002) tuo esille sen, miten laajasta, kokonaisvaltaisesta ja hankalasta asiasta tutkimuksen etiikassa on kysymys. Hän erittelee kahdeksan eettistä vaatimusta tutkijalle. Tutkijan tulee olla aidosti kiinnostunut uuden informaation hankkimisesta ja paneuduttava tunnollisesti alaansa, jotta tuotettu informaatio olisi mahdollisimman luotettavaa. Kolmannen vaatimuksen mukaan tulee pidättäytyä sellaisesta tutkimuksesta, joka tuottaa kohtuutonta vahinkoa. Vahingon kohteita voivat olla tutkijat, tutkittavat henkilöt, muut ihmiset tai ympäristö. (Alasuutari 2005, 15-16.)

Neljäs vaatimus on rehellisyyden vaatimus eli tutkija ei saa syyllistyä vilpin harjoittamiseen. Viides vaatimus liittyy tutkimustoiminnasta saadun informaation välittämiseen eli julkaisutoiminnan eettiseen vaatimukseen. Tutkijan tulee ottaa huomioon muiden tutkijoiden työ ja esittää omat tulokset oikeassa valossa. Sosiaalisen vastuun vaatimuksen mukaan tutkijan tulee vaikuttaa omalta osaltaan siihen, että tieteellistä informaatiota käytetään eettisten vaatimusten mukaisesti. Ammatinharjoituksen edistämisen vaatimuksen mukaan tutkijan tulee edistää tutkimuksen tekemisen mahdollisuuksia. Tutkija ei saa syyllistyä oman edun tavoitteluun, minkä seurauksena voi olla tutkijoiden maineen tahriintuminen ja ammatinharjoittamisen vaikeutuminen. Viimeinen Pietarisen nimeämä vaatimus on kollegiaalinen arvostus eli tutkijoiden tulee suhtautua toisiinsa arvostavasti. Tähän liittyen tutkijan ammattietiikka vaatii vilpin paljas-

tamisen, koska on kysymyksessä tieteenharjoituksen koko perusta. (Alasuutari 2005, 16-17.)

Tutkimuksessani ei käsitelty mitenkään kovin henkilökohtaisia tai intiimejä asioita, joten siltä osin tutkimus oli eettinen. Ennen tutkimuksen aloittamista olin keskustellut perhekahvilaa järjestävältä taholta, että saanko osallistua perhekahvilatoimintaan ja toteuttaa kyselyn osallistujille tehdessäni opinnäytetyötä aiheesta. Kerroin myös kyselyyn osallistujille, mitä aihetta tutkin opinnäytteessäni. Kyselyt olivat nimettömiä ja vastaukset käsittelin luottamuksellisesti. Itse osasin kyllä yhdistää mielessäni jotkin vastaukset kasvoihin, mutta en usko sen vaikuttaneen tutkimuksen eettisyyteen.

Tutkimuksessa virheiden syntymistä täytyy välttää, mutta silloin luotettavuus ja pätevyys tutkimustulosten suhteen vaihtelevat. Kyselylomakkeiden kysymyksiin on saatettu saada vastaukset, mutta vastaajat ovat saattaneet käsittää toisin kuin tutkija on itse ajatellut. Laadullisissa tutkimuksissa luotettavuutta ja pätevyyttä voi parantaa kertomalla lukijoille tarkasti, mitä tutkimuksessa on tehty ja miten tuloksiin on päädytty. (Hirsjärvi ym. 2000, 213-214.) Joitakin väärinymmärryksiä saattoi mahdollisesti tulla kyselyyn liittyen, sillä mukana oli äidinkieleltään venäjää puhuvia vanhempia. Heidän kanssaan kävin keskustelua joidenkin kysymysten kohdalla ja kirjoitin vastauksia itse paperille ylös. He halusivat tehdä myös tarkentavia ja selventäviä kysymyksiä kyselylomakkeesta. Kirjoitusvirhe olisi antanut aivan päinvastaista tietoa erään vastauksen kohdalla, jonka onneksi asiayhteyden ja käydyn keskustelun avulla osasin oikaista.

Tutkimuksen validiutta voidaan tarkentaa käyttämällä tutkimuksessa useita menetelmiä eli *triangulaatiota* (Hirsjärvi ym. 2000, 215). Menetelminä tutkimuksessani käytin havainnointia, haastattelua ja kyselyä, jotka kaikki auttoivat muodostamaan kokonaiskäsityksen tutkimuksen aiheesta.

4 TULOKSET

4.1 Yleistä

Kyselyihin keräsin vastaukset maalis-huhtikuussa 2011 Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilaan osallistuvilta vanhemmilta. Vastauksia keräsin kahtena eri perhekahvila-päivänä, sillä ensimmäisellä kahvilassa käynnilläni osallistujia oli poikkeuksellisesti vain yksi mahdollisesti sääolosuhteiden takia. Toisella kerralla vastaajia oli seitsemän. Kaiken kaikkiaan sain vastaukset kysymyksiin, joita opinnäytetyössäni olen pohtinutkin.

Kysely otettiin melko hyvin vastaan, kerroin aluksi tekeväni opinnäytetyötä perhekahvilatoiminnasta Pyhäjärvellä ja pyysin heitä vastaamaan kyselyyn perhekahvilassa käynnin aikana, jos mahdollista. Kaikki perhekahvilaan osallistuvat vastasivat kyselyyn. Keskittyminen vastauksiin saattoi joillekin olla lastenhoidon vuoksi hieman hankalaa, mutta se ei tuntunut vastaajia haittaavan. Perhekahvilaan osallistui kyselyn keräämisen aikana kaksi äidinkieleltään venäjää puhuvaa äitiä ja he halusivat vastata joihinkin kysymyksiin sanallisesti. Kirjoittaminen suomeksi saattoi tuntua haastavalta. He myös tekivät joitakin tarkentavia kysymyksiä kyselylomakkeeseen liittyen.

4.1.1 Ohjaaja

Pyhäjärvellä Perhekahvila Juttutuvan ohjaajana toimii tällä hetkellä Outi Lind Kärkäinen. Hänen roolinsa perhekahvilan vetäjänä on olla Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pyhäjärven Paikallisosaston sihteeri ja perhekahvila vastaava. Perhekahvilan vetäjänä hän toimii vapaaehtoisesti.

Ohjaaja kertoi haastattelussa perhekahvilan onnistuneen tukemaan vanhemmuutta sillä tavoin, että perhekahvilassa vanhemmilla on paljon avointa keskustelua keskenään. Perhekahvilassa on panostettu äitien jaksamiseen tarjoamalla kahvilassa hie-rojan ja kosmetologin palveluja veloituksetta. Ohjelmassa keväällä 2011 on luvassa intialaista päähierontaa äideille, ulkoilua ja makkaranpaistoa sekä naamiaiset.

4.1.2 Tilat

Perhekahvilan tilat kuuluvat Pyhäjärven kaupungille eikä tilan käytöstä makseta vuokraa. Perhekahvilan tila toimii myös iltapäivisin ja iltaisin nuorisotilana. Tila sopii hyvin myös lapsille. Käytössä on leluja ja askartelutarvikkeita sekä pöytiä ja tuoleja ruokailua varten. Perhekahvilaan osallistuvien äitien käymälle keskustelulle on hyvä paikka tilava sohva tilan keskellä. Yksi kyselyyn vastanneista äideistä toivoi, että kahvilatila olisi suurempi ja istumapaikkoja voisi olla hieman enemmän. Muutoin nykyisin käytettävä tila sai positiivista palautetta kyselyyn vastanneilta. Entisiin tiloihin verrattuna uudet tilat toimivat paremmin. Siivouksen tilassa hoitaa kaupungin siivoojat. Lisäksi Perhekahvilan ohjaaja ja muut tilan käyttäjät siivoavat tarvittaessa.

4.1.3 Budjetti

Perhekahvilan toimintaa rahoitetaan Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pyhäjärven Paikallisosaston toiminnalla. Toimintaa tukee myös perhekahvilassa käyvien yhden euron/perhe kahvi- ja puuromaksu.

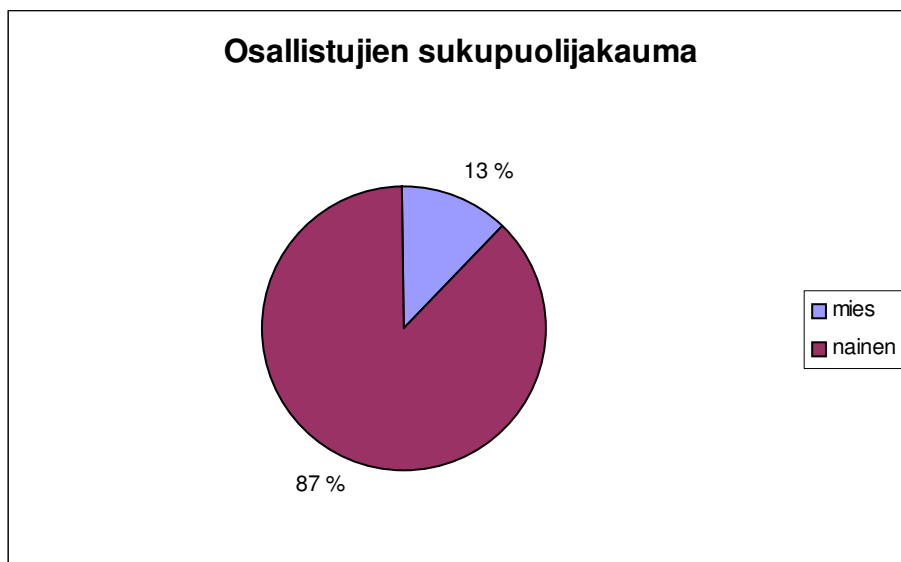
4.1.4 Ohjaajan parannusehdotukset

Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilan ohjaaja mainitsi parannusehdotukseksi vetovastuun jakamista perhekahvilatoimintaan. Hän toivoisi äitien aktiivisempaa osallistumista vetovastuuseen. Uusia vetäjiä siis kaivattaisiin perhekahvilaan.

Olisi hyvä, että perhekahvilan vetäjät ja perhekahvilatyöryhmä suunnittelisivat toimintaa siten, ettei se jäisi vain muutaman aktiivisen varaan. Perhekahvilatoiminnan tulee olla MLL:n paikallisyhdistyksen palvelua alueen lapsiperheille. (Heikkinen 2004, 14.)

4.2 Osallistujat

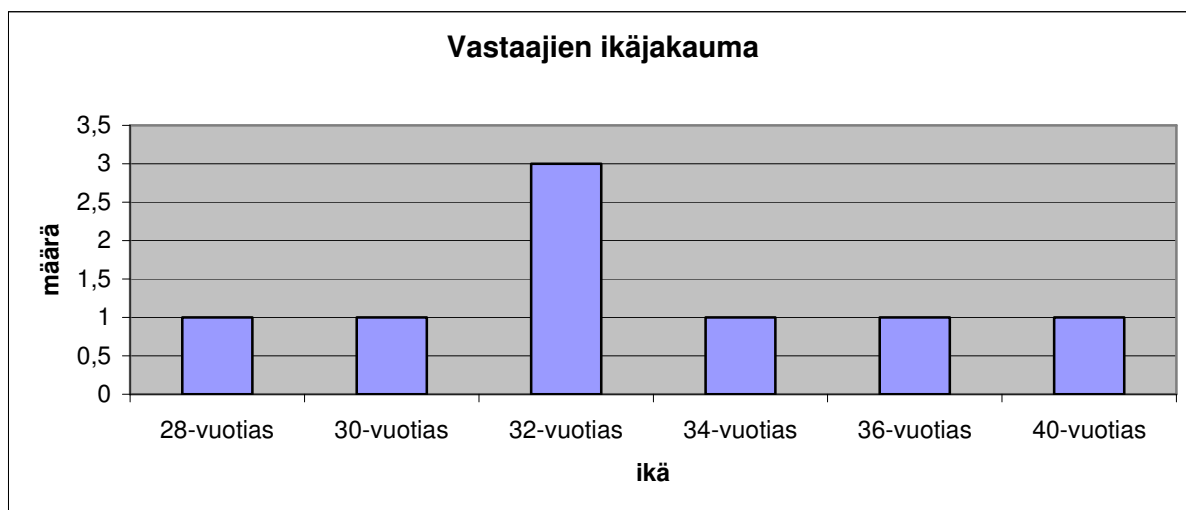
Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämässä perhekahvilassa vastauksia sain kyselyyni yhteensä kahdeksan. Vastaaajista seitsemän oli naisia ja yksi mies. Vastaa-
jista yksi toimi myös välillä perhekahvilan vetäjänä.

Kuvio 1. Perhekahvilan sukupuoli

4.2.1 Osallistujien taustatiedot

Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma MLL:n perhekahvilassa oli 28-40 vuotta. Vastaa-
jista 32 vuotiaita oli eniten. Kyselyn keräämisen aikana lapsia oli mukana yhteensä
12 ja ikäjakauma perhekahvilassa käyvien vanhempien lapsilla oli 2kk-5vuotta.

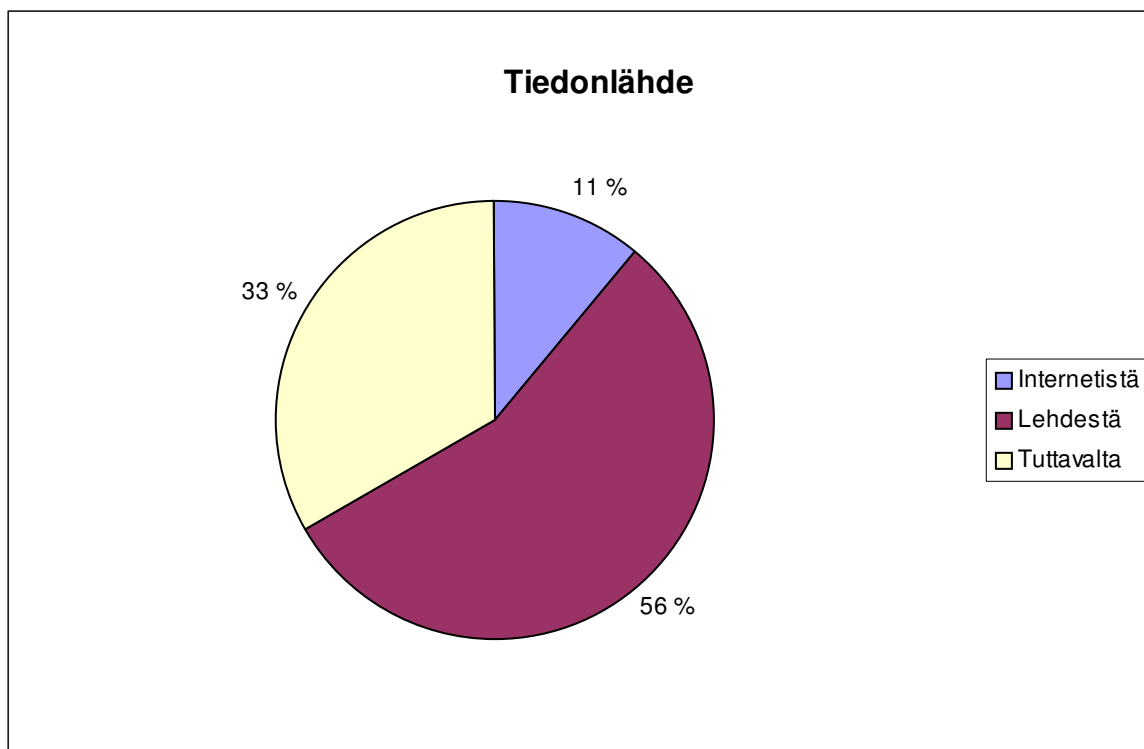

Kuvio 1. Perhekahvilan ikäjakauma

4.2.2 Tiedottaminen

Tiedottaminen perhekahvilatoiminnasta on toteutunut melko laajasti. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Paikallisosaston perhekahvila Juttutuvan toiminnasta tiedotetaan paikallisessa lehdessä Pyhäjärven Sanomissa, Facebookin MLL Pyhäjärven Paikallisosaston -ryhmässä sekä Internetissä Pyhäjärven kaupungin Tapahtuu -osiossa.

Kyselyyn vastanneista 56 prosenttia oli saanut tiedon perhekahvilasta paikallislehdessä, 33 prosenttia tuttavalta ja loput 11 prosenttia Internetistä.

Kuvio 1. Perhekahvilan tiedonlähde

4.2.3 Mukanaolon perusteet

Tärkeimpinä syinä kyselyyn vastanneilla äideillä mukanaolon perusteissa oli toisten aikuisten seura ja keskustelu samassa tilanteessa olevien vanhempien kanssa. Kotona lapsen kanssa olevalle vanhemmille perhekahvila tuo mukavaa vaihtelua arkeen.

Lasten mukanaolon perusteissa kyselyyn vastanneet pitivät tärkeänä lasten saamaa leikkiseuraa perhekahvilassa. Lapset saavat virikkeitä ja sosiaaliset taidot kehittyvät perhekahvilatoimintaan osallistumalla.

"Vanhempi lapsi saa leikkiä ikäistensä kanssa ja saamme muutenkin vaihtelua arkeen ja kotipäiviin. Oman ikäisten lasten seurassa oleminen. Lapsi tykkää lähteä kerhoon ja odottaa kerhopäivää." MLL Perhekahvila

4.2.4 Toiminnan jatkamisen tarpeellisuus

Perhekahvilan jatko on välillä ollut vaakalaudalla vakinaisen vetäjän puuttuessa ja vetovastuun ollessa lähestulkoon yhden ihmisen varassa. Halusin vanhemmilta vastauksia kyselyssäni siihen, miksi heidän mielestään toimintaa olisi tarpeellista jatkaa Pyhäjärvellä tulevaisuudessakin.

Toimintaa on vastaajien mielestä tärkeää jatkaa tulevaisuudessakin ja olemassa olevana palveluna perhekahvilatoiminta nähdään positiivisena asiana Pyhäjärvellä, jossa on tällä hetkellä paljon lapsiperheitä. Samantyyppistä toimintaa on seurakunnan kerhollakin tarjottavana, mutta niille, jotka eivät kuulu kirkkoon tai muista syistä perhekahvila tarjoaa paikan, jonne voi mennä lasten kanssa. Kotona olevat vanhemmat ja lapset kaipaavat perhekahvilan mahdollistamia sosiaalisia kontakteja. Perhekahvilassa toisiinsa vanhempiin voi tutustua ja ystäväperheiden muodostuminen toiminnan ulkopuolelle nähtiin vanhempien keskuudessa tärkeäksi. Perhekahvilaa sanottiin vastauksissa tärkeäksi voimavaraksi lapsiperheille.

”On ehdottomasti, nyt on syntyvyys ollut hyvä jo muutaman vuoden ajan ja ilmeisesti jatkuu niin eli on varmasti perheitä, joissa kaivataan virikettä ja seuraa. Ainakin yhden lapsen kanssa tämä on tosi mukavaa yhdessäolon muoto. Tosin lähteminen ei aina ole ihan helppoa ja se näkyy osallistujamäärissä... ...Tällaisesta toiminnasta voi saada ystäväperheitä toiminnan ulkopuolellekin; ns. turvaverkkoa. Ja ehkäpä voi löytyä uusia aktiivijäseniä toimintaan.” MLL perhekahvila

”Tällaisessa pienessä paikassa kuin Pyhäjärvi on hyvin vähän paikkoja, mihin voisi mennä lapsen kanssa. (Ainoastaan seurakunnan kerhot niille, jotka kuukuu ev. lut. kirkkoon.) MLL perhekahvilassa on kivaa tutustua erilaisiin ihmisiin ja jakaa niiden kanssa lasten hoitoon liittyviä ongelmia.” MLL perhekahvila

”On tarpeen, ehdottomasti. Kotona lapsia hoitavia äitejä kahvila auttaa välttämään syrjäytymistä.” MLL perhekahvila

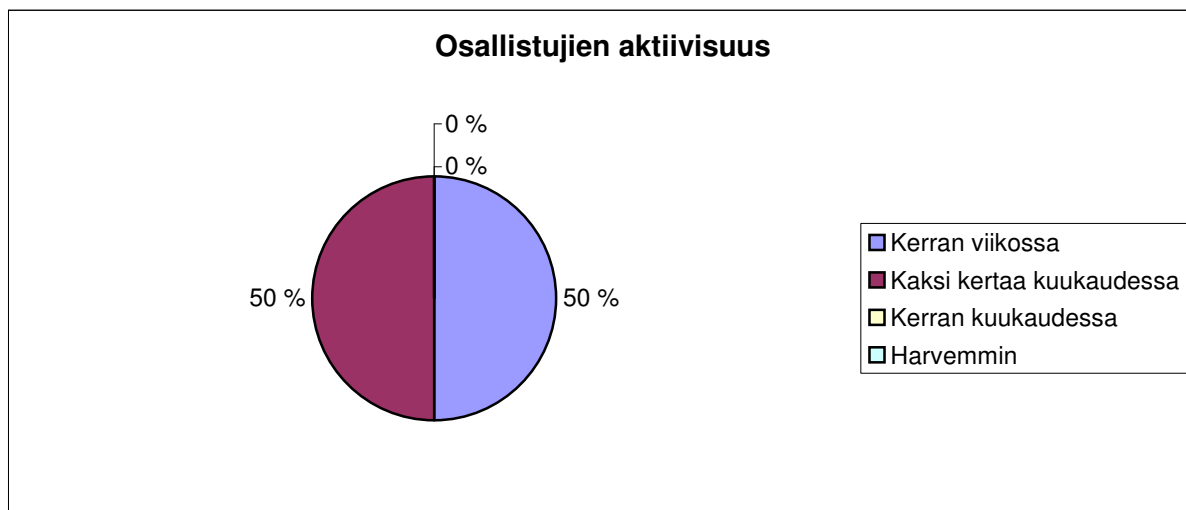
4.2.5 Osallistujien toiveet ja parannusehdotukset

Pääsääntöisesti kyselyyn vastanneet olivat tyytyväisiä tähänhetkiseen toimintaan. Vastauksista selvisi, että perhekahvilatoiminnan jatko tulisi saada varmistettua ja toivottiin lisää vapaaehtoisia. Eräs vastaajista toivoi hieman enemmän järjestettyjä leikkejä ja lauluja lapsille. Toivottiin myös perhekahvilassa järjestettäväksi ulkoilua vuodenaikojen mukaan, pienimuotoisia retkiä ja makkaranpaistoa. Vaate-esittely ja hieronta olivat erään vastaajan mielestä mukavia jo aiemmin järjestettyjä toimintoja.

”Tämä muoto on varmasti ihan toimiva; sille ei järjestäjät voi mitään jos on esim. päällekkäisiä menoja, nukkuma-aikoja tms., jotka vaikuttavat osallistumiseen. Olen ollut tyytyväinen tähän.” MLL perhekahvila

4.2.6 Osallistujien aktiivisuus ja mahdollisuus toimia perhekahvilan vetäjänä

Osallistujista puolet kävi perhekahvilassa joka viikko ja puolet kaksi kertaa viikossa. Kyselyyn vastanneet olivat siis melko aktiivisia perhekahvilassa kävijöitä.

Kuvio 1. Osallistujien aktiivisuus perhekahvilassa

MLL:n Pyhäjärven Paikallisosasto halusi tietoa siitä, olisiko vanhemmilla halua tai mahdollisuutta osallistua aktiivisemmassa roolissa perhekahvilan toimintaan esimerkiksi ottamalla vastuuta vetäjänä. Kyselyyn vastanneista kaksi näki mahdollisena ot-

taa tulevaisuudessa vetovastuuta perhekahvilatoiminnan pyörittämisessä. Loput kuusi vastaajaa eivät halunneet aktiivisempaa roolia, ei ollut resursseja olla vetäjänä tai olivat palaamassa työelämään piakkoin.

5 POHDINTAA JA TULOSTEN YHTEENVETO

5.1 Tulosten yhteenveto

Tutkimuskysymyksiin sain tutkimuksessani seuraavat vastaukset:

1.) Pyhäjärven kaupungin perhekahvilatoiminta on tukemassa vanhemmuutta: perhekahvilatoiminta antaa vanhemmille mahdollisuuden saada ja antaa vertaistukea. Perhekahvilassa on ohjaajan haastattelun mukaan paljon avointa keskustelua. Järjestettävät toiminnot ovat kevään 2011 aikana suunnattu erityisesti vanhempien virkistäytymistä ja jaksamista ajatellen; hierontatuokiot, kosmetologin käynti ja intialainen päähieronta veloituksetta ovat esimerkkeinä näistä. Kotona oleville vanhemmille perhekahvilassa käynti tuo mukavaa vaihtelua ja toisten aikuisten seuraa.

2.) Perhekahvilan toiminta nykyisellä muodollaan toimii hyvin ja siitä kertoo kävijöiden aktiivisuus. Perhekahvilan toiminnassa on ollut mukana vanhempia syksyllä 2010 ja keväällä 2011 mukavasti ja kyselyyn vastanneista puolet kävi perhekahvilassa joka viikko ja puolet vähintään kaksi kertaa kuussa.

3.) Perhekahvilan kehittämistarpeet ja osallistujien toiveita kysyttäessä selvisi, että ohjaajan ja vastaajien mielestä vapaaehtoisia vetäjiä täytyisi löytää lisää, mikä on kylläkin pienellä paikkakunnalla ja vähäisillä resursseilla vaikea toteuttaa. Kaiken kaikkiaan vastaajat olivat tyytyväisiä toimintaan ja järjestettyyn ohjelmaan. Jonkin verran toivottiin leikkiä ja lauluja lapsille, ulkoilua vuodenaikojen mukaan, pienimuotoisia retkiä ja makkaranpaistoa.

Perhekahvilan toimintaa olisi tärkeää jatkaa tulevaisuudessakin. Vastausten perusteella perhekahvilatoiminta nähdään positiivisena asiana Pyhjärvellä, jossa on tällä

hetkellä paljon lapsiperheitä. Perhekahvilat ovat seurakunnan kerhoon sopivia myös niille, jotka eivät halua toiminnan sisältävän uskonnollista opetusta. Kotona oleville vanhemmille ja lapsille perhekahvila tarjoaa tärkeitä sosiaalisia kontakteja. Perhekahvilassa toisiin vanhempiin tutustumista ja ystäväperheiden muodostumista toiminnan ulkopuolellekin nähtiin vanhempien keskuudessa myös tärkeäksi. Perhekahvilatoiminnan sanottiin olevan vanhemmille voimavara vanhemmuudessa jaksamiseen.

5.2 Pohdinta

Opinnäytetyöni aloitin marraskuussa 2010 havainnoimalla perhekahvilan toimintaa. Alkuperäisen aikataulun mukaan olin ajatellut työni valmistuvan jo helmimaaliskuussa 2011. Omien lastenhoito heidän ja itseni sairastellessa paljon syksyllä ja talvella 2010 vei voimia opinnäytetyön kirjoittamiselta. Vuoden alussa näytti siltä, että perhekahvilatoiminta on keskeytynyt vetäjän puuttuessa. Mietin silloin luonnollisesti aiheen vaihtamista johonkin muuhun. Perhekahvilatoiminta kuitenkin jatkui ja myös opinnäytetyöni sain kunnolla vauhtiin maaliskuussa 2011. Käytännössä opinnäytetyöni on tehty lähestulkoon ilman ohjausta osaksi varmasti kampuksen ja kotipaikkakuntani pitkän välimatkan vuoksi. Lisäksi ohjaava lehtori vaihtui kesken opinnäytetyöni tekemisen. Motivaatio oli kadoksissa ja koin jossain vaiheessa aihevalinnanikin melko tylsäksi ja yllätyksettömäksi.

Työn edetessä motivaatiokin lisääntyi ja kirjoittaminen alkoi tuntua helpommalta. Eniten nautin työssäni teoriaosuuden pohtimisesta. Aihevalinta osoittautui käytännössä mielenkiintoiseksi ja se tuki aiempia opintojani ja projektiopintojen työharjoittelua, jolloin suunnittelin ja ohjasin perhekahvilatoimintaa yhdessä silloisen työvalmentajani kanssa Hiidenkirnu -hankkeen tiimoilta. Lähdemateriaalia hankin omasta kotipaikkakuntani kirjastosta ja kaukolainausta apua käyttäen.

Sain vastaukset tutkimuksessani niihin kysymyksiin, mitä hainkin. Mitään kovin mulistavaa tutkimuksessani ei selvinnyt, mutta toivon, että opinnäytetyöni tulokset ovat hyödyllisiä MLL:n Pyhäjärven Paikallisosastolle perhekahvilatoiminnan kehittämisen kannalta ja kannustavat vapaaehtoisia jatkamaan tärkeää työtään perhekahvilassa,

joka on yksi vanhemmuuden tukemisen muoto. Tavoitteenani oli tehdä opinnäytetyö kunnolla ja hyvin ottaen samalla huomioon oman elämäntilanteeni ja resurssit.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti 1994. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino

Alasuutari, Pertti 2005. Yhteiskuntatutkimuksen etiikasta. Teoksessa (toim.) Pekka Räsänen, Anu-Hanna Anttila, Harri Melin: Tutkimus menetelmien pyönteissä. Jyväskylä: PS –kustannus, 15-16.

Envall, Markku 2005. Perheen aika. Helsinki: Kirjapaja Oy

Hirsjärvi, Sirkka & Remes Pirkko & Sajavaara, Paula 2000. Tutki ja kirjoita (6.painos). Helsinki: Tammi

Jokinen, Eeva 2005. Aikuisten arki. Helsinki: Gaudeamus.

Juusola, Mervi 2009. Äidin voimakirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava

Koivunen Hannele 2003. Tuuin yössä muukalaista. Teoksessa (toim.) Kirsi Hiilamo: Elämän ruuhkavuodet: Kertomuksia vanhemmuudesta. Helsinki: Kirjapaja Oy

Lapsen maailma, 4/2009. Lastensuojelun Keskusliitto: Rakkaus jättää jäljen. Helsinki: PunaMusta

Lapsen maailma, 5/2010. Lastensuojelun Keskusliitto: Tyttärestä äidiksi. Helsinki: PunaMusta

Lapsen maailma, 9/2010. Lastensuojelun Keskusliitto: Täydellisyyden kurimus. Helsinki: PunaMusta

Lähteenoksa, Meri 2008. Viisas arki: opas yhteisöllisyyteen. Keuruu: Otavan Kirjapaino

Mannerheimin lastensuojeluliitto: Tietoa MLL:sta. Viitattu 15.4.2011
<http://www.mll.fi/mll/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto: Perhekahvilat. Viitattu 22.3.2011
<http://www.mll.fi/perheille/perhekahvilat/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto: Perhekahvilaopas 2004. (toim.) Heikkinen, Johanna
Helsinki: Makeprint Oy

Terveiden ja hyvinvointilaitos: Vanhemmuuteen vaikea saada tukea lapsiperheiden palveluista. Viitattu 19.4.2011 http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tiedote?id=24277

Vieskalainen.fi, 12.11.2009. Äitipiiristä sydänystäväksi.

LIITTEET

KYSELY MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITON PERHEKAHVILASTA

Hei!

Opiskelen Humanistisessa ammattikorkeakoulussa Äänekosken kampuksella yhteisöpedagogiksi. Teen opinnäytetyötä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pyhäjärven Paikallisosaston perhekahvila Juttutuvan toiminnasta. Olen tutustunut perhekahvilatoimintaan marraskuun 2010 aikana. Pyydän Teitä ystävällisesti vastaamaan alla olevaan kyselyyn ja auttamaan näin tilanteen kartoituksessa. Vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Hanna Harjula

1. Sukupuoli

____Nainen

____Mies

2. Ikä

3. Roolisi MLL:n perhekahvilassa

____Äiti

____Isä

____Isovanhempi

____Hoitaja

____Joku muu, mi-

kä? _____

4. Monenko lapsen kanssa käytte MLL:n perhekahvilassa? Lasten iät?

5. Mistä olette saaneet tiedon MLL:n perhekahvilasta?

6. Minkä takia Olette mukana perhekahvilatoiminnassa?

7. Mikä on lapsen kannalta mukanaolon peruste?

**8. Haluaisitteko nyt tai tulevaisuudessa olla aktiivisemmassa roolissa
MLL:n perhekahvilatoiminnassa esimerkiksi ohjaajana?**

9. Onko jotakin toimintaa/ohjelmaa, jota toivoisitte MLL:n perhekahvilassa järjestettävän?

10. Kuinka usein käytte kyseisessä MLL:n perhekahvilassa?

- _____ Kerran viikossa
_____ Kaksi kertaa kuukaudessa
_____ Kerran kuukaudessa
_____ Harvemmin

11. Onko tämän kaltaisen toiminnan järjestäminen mielestäsi tarpeen Pyhäjärvellä? Miksi?

12. Mitä kehitysehdotuksia Teillä on perhekahvilatoiminnan parantamiseksi?

13. Miksi kyseisen toiminnan järjestämistä on mielestänne tärkeää jatkaa myös tulevaisuudessa?

[illegible]

KIITOS VASTUKSESTANNE!

HAASTATTELUKYSYMYKSET PERHEKAHVILAN OHJAAJALLE

- 1. Ohjaajan nimi**
- 2. Toimenkuva MLL:n paikallisosastossa**
- 3. Rooli perhekahvilassa**

- 4. Mikä tahoo omistaa käytettävät tilat?**
- 5. Onko toiminta vuokralla tilassa?**
- 6. Kuinka siivous on järjestetty?**

- 7. Kuinka toimintaa rahoitetaan?**
- 8. Ohjaajan parannusehdotukset toimintaan?**
- 9. Kuinka mielestäsi toiminnalla on onnistuttu tukemaan vanhemmuutta?**